

نقش بانوان در نهضت عاشورا

واقعه نهضت عاشورا، گرچه حقیقتاً ناگوار و تلخ است اما در واقع بینانه ترین نگاه‌ها زیبایی‌هایی را می‌توان دید که بسیار با اهمیت می‌باشد.

واقعه نهضت عاشورا، گرچه حقیقتاً ناگوار و تلخ است اما در واقع بینانه ترین نگاه‌ها زیبایی‌هایی را می‌توان دید که بسیار با اهمیت می‌باشد.

از آنجمله می‌توان نقش بسیار موثر زنان و دختران خرد سال را که از آغاز نهضت دوشادوش مردان بلکه بعضاً جلوتر از مردان، این حادثه و حماسه را به ثمر رسانیدند، مشاهده نمود.

مردان در صحنه نبرد جنگیدند و حماسه آفریدند و زنان در پشت صحنه و حتی در میدان نبرد شکوه و عظمت آفریدند و دسیسه‌های دشمنان را یکی پس از دیگری خنثی کردند.

زنان در نهضت عاشورا ثابت کردند که: زن شیعی صرفاً یک عنصر ضعیف و موجود تابع نیست بلکه می‌تواند در مکتب حضرت زهرا(س) در مقابل ظلم و بی‌عدالتی همانند شیر مردان شیعی با تعکرات خویش در مقام یک شریک زندگی از حریم ولایت و احقاق انسانیت پیشقدم باشد.

نقش بانوان قبل از آغاز نهضت عاشورا

حماسه عاشورا را زنان و مردانی ساختند که مرگ سرخ و شهادت را بر زندگی ذلت بار ترجیح دادند.

در این حماسه خونین غالباً به نقش مردان پرداخته شده است و یا حداکثر به نقش صبر و استقامت حضرت زینب کبری (س) بعد از خاتمه یافتن نهضت عاشورا پرداخته شده است.

اما نقش دیگر زنان و نقش ابعاد دیگر حضرت زینب کبری (س) چندان پرداخته نشده است.

مثلاً حق انتخاب زنان یعنی حضور آگاهانه زن مسلمان شیعی در صحنه پرخطر و ماندگار در تاریخ علت اینکه هر زنی در قافله حضرت امام حسین (ع) از آغاز حرکت ایشان حاضر است در تاریخ ماندگار شده است، چیست؟

آنان از اولین روز تولد نوزادانشان، کام بچه‌هایشان را با تربت حضرت سید الشهداء(ع) برمیدارند و در هنگام مرگ هم همینطور و در مجالس امام حسین (ع) با اشک چشم بچه‌هایشان را شیر میدهند و الان امام حسین (ع) فرزندان آنها را به کمک می‌طلبند بینیم کدام زن هست که پیام امامش را بشنود و پاسخی مثبت بدهد؟

زنی که شیر شجاعت مکید زینب بود زنی که فتح و ظفر آفرید زینب بود

اولین شیر زن کربلا که جواب مثبت داد به ندای امام حسین (ع) خواهرش زینب کبری است.

چون دختر علی است چون در دامن پاک حضرت زهرا (س) پرورش یافته است چون در خاندان وحی بزرگ شده است فلذا هنگام خروج از مدینه در محضر امام حسین (ع) حاضر میشود و همگام با حسین حرکت میکند.

1 - زینب کبری (س) معروف به ام المصائب وقتی در بیت شریف امام علی (ع) چشم به دنیا گشود نامش را زینب گذاشتند یعنی زینت پدر جناب جبرئیل گریه میکند پیامبر (ص) علت را می‌پرسد در جواب می‌گوید: این دختر مدام در مصیبت خواهد بود.

حضرت زینب به قدری امام حسین (ع) را دوست میداشت که گویند: وقتی به عقد عبدالله در می‌آمد شرط ضمن عقد کرد که هر روز اجازه داشته باشد که امام حسین (ع) را ببیند.

2 - ام وهب: زن مسیحی بود که در زمان امام حسین (ع) مسلمان شده بود زن عبدالله بن عمیر کلبی بود که در کوفه به امام حسین (ع) ملحق شدند در حالی که بیش از 17 روز از ازدواج او با عبدالله نگذشته بود.

3 - ام البنین: فاطمه بنت حزام مادر حضرت ابوالفضل و سه برادر دیگرش گرچه در کربلا نبود اما چهار پهلوان رزمنده تحویل امام حسین (ع) داد و فدای اسلام و اهل بیت کرد.

4 - دلهم: همسر زهیر بن قین، هنگامی که زهیر از دعوت امام حسین (ع) آگاه شد مثل اینکه چندان رغبت نشان نداد ولی دلهم گفت: سبحان!.. زهیر فرزند پیامبر (ص) از تو کمک میخواهد تو تردید میکنی؟

در اثر تشویقات بانو دلهم زهیر قبول دعوت نمود و به ندای امام عصر خویش جانانه لبیک گفت.

5 - ام کلثوم: خواهر حضرت زینب همسر مسلم بن عقیل و مادر جناب عبدالله و محمد فرزندان مسلم که شهید شدند.

6 - لیلی بنت مسعود و خیلی از بانوان مکرمه که در احوالات آنها بنگریم همه را از خانواده‌های اصیل و پاک می‌بینیم که واقعا لیاقت داشتند که خیلی از مردان را پشت سر بگذارند و در بوجود آوردن کربلا سهم و نقش بزرگی را ایفا نمایند.

این بانوان سرافراز الگوی بانوان زمان ما شده و رد پیروزی انقلاب اسلامی ایران هم نقش زنان و مادران توانستند هم در منزل و هم در اجتماع تظاهرات میلیونی دوشادوش مردان انقلاب را به جلو ببرند.

نقش بانوان در شب و روز عاشورا

درست است که شرکت کردن بانوان در جنگ و جهاد ابتدائی واجب نیست اما در جهاد دفاعی برای همه واجب است شرکت در جبهه ای که یک طرف آن امام حسین (ع) فرزند زهرا(س) مفترض الطاعة است و در یک طرف آن فرزند زن بدکاره و قمار باز و.. آیا زن و مرد می‌شناسد؟ بلکه مشارکت در آن جبهه در ابعاد مختلف آن از جلوه‌های بیاد ماندنی است.

از همکاری طوعه در کوفه با پناه دادن آن به جناب مسلم گرفته تا اعتراض زنان بعضی از سرکردگان بیعت شکن به شوهرانشان مثل زن خلوی و...

روحیه صبر و مقاومت در مقابل ستمها و شهادت‌های فرزندان و برادران زنان واقعا ستودنی و برای پیروان نهضت عاشورا درس آموزش تاثیر گزار می‌باشد. اوج صبوری و پایداری در استقامت حضرت زینب کبری (س) جلوه گر است.

مادر وهب طبق روایت مرحوم صدوق در امالی... بعد از شهادت وهب عمود خیمه را کند و حمله ور شد به سوی دشمن و دو نفر را کشت و امام حسین (ع) او را به طرف خیمه بازگرداند حتی نوشته اند که وقتی سر وهب را از تن جدا کردند بسوی مادر انداختند ولی مادر وهب سر فرزند را برداشت و به سوی دشمن انداخت و گفت: ما احسان را پس نمی‌گیریم و این فرزند فدای امام حسین (ع) فرزند زهرا است.

اولین زنی که در کربلا کشته شد:

زن جوان وهب بود، وقتی سر وهب را جلوی مادرش انداختند زن وهب خواست خون سر وهب را پاک کند شمر دید و گفت: او را بکشید یکی از ملعونان عمودی زد بر سر همسر وهب و در دم جان داد.

وقتی در هنگام خروج از مدینه جناب محمد حنیفی در مقام اعتراض به امام حسین (ع) می‌گوید: حال چرا زنان و دختران را همراه خودت می‌بری؟ امام (ع) در خواب می‌فرماید: در عالم خواب پیامبر (ص) را ملاقات کردم و ایشان فرمودند: اخرج یا حسین، فان الله تعالی قد شاء ان یراک قتیلاً.. وان الله قد شاء ان یراهن سیا یا

یعنی پیامبر (ص) فرمودند: یا حسین از مدینه خارج بشو چون خداوند خواسته تو را شهید اسلام ببیند و زنان و کودکان را نیز در راه اسلام به اسارت ببرند.

خوب پیروان این مکتب باید زنانی مثل ام وهب و زن زهیربن قیس و... باشند.

نقش بانوان اهل بیت در راه کربلا

قداست حضرت زینب کبری (س) و نیابت خاص او از امام حسین (ع) در ماجرای بعد از عاشورا

مرحوم علامه ممقانی در کتاب ارزشمند خود می نویسد (اگر گفته شود زینب معصوم هست گراف گفته نشده است چون اگر عصمت نداشت امام حسین (ع) بخش اعظم مسئولیتش را بعد از ظهر عاشورا بوی محول نمیکرد) روز عاشورا در جریان شهادت امام حسین (ع) وقتی حضرت زینب دید برادرش را بسوی گودال آمد وقتی امام حسین (ع) دستور داد که خواهرم زینب را رها کن و به خیمه ها برگرد بلافاصله حضرت عقب عقب بطرف خیمه ها برای حمایت از بچه ها و امام سجاد (ع) برگشت . حضرت زینب فدای برادرش و امام زمانش بود او وقتی جنازه های فرزندان خود را محمد و عون به خیمه ها آوردند نرفت تا امام حسین (ع) ناراحت نشود ولی بر سر بالین حضرت علی اکبر حتی قبل از امام حسین (ع) آمد تا برادرش را دلداری بدهد . زینب در گودال قتل گاه وقتی ندبه و نوحه میکند بر بالین سر بریده برادرش یک عالمه درس توحید و امامت ندبه میکند . یا محمد اه صلی علیک ملک سماء یا محمد ابن حسین توست که با اعضاء پاره و در خون خویش آغشته است . خوب همراه زنان و دختران در نهضت عاشورا اینجا روشن می شود که چرا هم امام حسین (ع) و هم زینب کبری (س) اصرار دارند که باید در قافله حضور داشته باشند.

زینب کبری مسئولیت سنگینی را از امامش تحویل گرفته بود وقتی عصر عاشورا چشمش به امام زین العابدین می افتد که در داخل خیمه آتش گرفته در تب می سوزد خودش را به خیمه می زند و برادر زاده را نجات می دهد وقتی میبیند دامن یک دختر بچه آتش گرفته است با چه وضعی آتش دامنش را خاموش میکند وقتی تازیانه بر بدن بانوتی می زند زینب دستهایش را جلو می آورد تا سپر بلا شود، خوب امام حسین (ع) با بصیرت و آگاهی مسئولیت بزرگی را بعهده زینب گذاشته است .

نه تنها زینب از دین یآوری کرد به همت کاروان را رهبری کرد

به دوران اسارت با یتیمان نوازش ها به مهر مادری کرد

نقش بانوان در نهضت عاشورا بعد از حادثه کربلا

این زیاد ملعون سرمست از پیروزی ظاهریش دستور داده بود عمر سعد و شمر که اسراء را جلوتر از سرهای شهدا به کوفه وارد کنید . مردم وقتی اسرا را دیدند نان و لباس آوردند که گویا در آن زمان رسم بر این بوده که سپاه فاتح بر بازماندگان لشکر مغلوب صدقه میدادند در این هنگام ام کلثوم دختر علی مرتضی جلو آمد و فریاد زد : یا اهل الکوفه ان الصدقه علینا حرام ! یعنی صدقه بر ما حرام است ، عجب مگر شما ها چه کسانی هستید ؟ صدقه فقط به خاندان پیامبر (ص) اسلام حرام است . عجب نمیدانید ؟ ما فرزندان آل رسول هستیم در این موقع زنان کوفه دیدند عجب اشتباه کرده اند به آنها گفته بودند اسرای کشور خارجی هستند . شروع کردند به فریاد و گریه و استغاثه یک انقلابی شروع شد .

این زیاد دستور داد سرهای شهدا را وارد کنید تا جلوی شورش گرفته شود . تا چشم حضرت زینب به سر برادرش امام حسین افتاد گفت :

یا هلا لا لما استتم کما لا غاله خسفه فا بدی غروبا

در مجلس این زیاد چه گذشت ؟

وقتی این زیاد به روی تخت تخاصر نشست بود اسراء را آوردند در میان بانوان حضرت زینب خودش را پوشانده بود .

بر عظمت تمام رفت نشست این زیاد پرسید این زن متکبر کیست سه بار تکرار کرد کسی جواب نداد تا یکی از بانوان گفت : این زن دختر فاطمه فرزند حضرت پیامبر اسلام است . این زیاد گفت : حمد خدا را که کشت مردان شما را حضرت زینب فرمود : ما رایت الا جمیلا هر چه بود زیبایی بود دشت کربلا مفتضح تو و ارباب تو خواهد بود .

این تازه آغاز راه است نهضت امام حسین (ع) به نصف راه رسیده است نصف بعلاوه نتیجه شیرین آن در راه است .

آنچه در کربلا ، در کوفه و مسیر شام اتفاق افتاد و خطابه ها و سخنان کوتاه اما پر مغز اسراء به وقوع پیوست همه سودمندترین تبلیغ برای شناساندن حقیقت اهل بیت و ظلم و جنایت بنی امیه بود ، این کاروان تبلیغی بود که مدیریت آن بعهده حضرت زینب و در اثر درایت حضرت امام حسین (ع) بوده است . مرحوم شیخ بهائی می نویسد : هنگامی که زنان اسیر وارد منزلی شدند که برایشان در نظر گرفته بودند ، زن های ابی سفیان با چشمان پر از اشک از آنان استقبال کردند و دست های آنان را بوسیدند و سه روز تمام همراه آنان به سوگواری پرداختند .

خوب این تحول ناشی از سخنرانیهای روشنگرانه بانوان و در اثر استقامت آن بزرگواران پیدا شده است.

در حالی که اسیر دشمن بودند ولی توانستند کل اطرافیان یزید و آل یزید را اسیر کنند.

رباب ، ام کلثوم ، لیلی ، ام الثغر ، ام اسحاق ، ام کلثوم دختر زینب ، فاطمه ، فکویه ، ام عمرو... دهها بانوی دیگر حاضر در کربلا بودند.

نقش بانوان در شهر شام مجلس یزید ملعون ، شام برخلاف کوفه یک شهر بزرگ و پایتخت یزید بود در کوفه شیعه ولو ظاهری بسیار بود ولی شهر شام از دیرباز در اختیار معاویه بود در شهر شام تمام سفرای کشورهای خارجی وجود داشتند فلذا بیشتر در کنترل حکومت بود کوچکترین حادثه ممکن بود بر علیه حکومت تلقی بشود خیلی مواظب بودند .

اسرا در مسجد اموی اسکان داده شدند . بعد از گفتگوهای مکرر بین امام زین العابدین و یزید یان که خیلی هم شنیدنی است که یزید می خواست انکار کند صدور حکم قتل امام حسین (ع) که این زیاد سر خود اینکار را مرتکب شده است .

حضرت زینب کبری (س) از میان زنان بلند شد با تمام وقار و اعتماد بنفس گفت : حمد و سپاس از آن خداوند تبارک و تعالی است و درود و صلوات بر پیامبری که لولاک اما خلقت الا فلاک ، استناد به آیات فراوان بر محکومیت غاصبان ولایت و امامت کردند . آنگاه فرمود : یزید آیا

سزاوار است کنیزکانت را در پشت پرده نگهداری و حرم خاندان اهل بیت را در مقابل چشمان نامحرمان داخلی و خارجی دست بسته و در غول و زنجیر بداری؟

در این هنگام مردی فاطمه دختر امام حسین (ع) را به کنیزی خواست ، حضرت زینب گفت : رویت سیاه باد بین کار به کجا رسیده است که

.. در این هنگام مرد دوباره درخواست نمود یزید گفت : ساکت باش میدانی اینها کیستند ؟ گفت نه یزید گفت : اینها دختر حسین و آن یکی دختر علی بن ابیطالب است . مرد گفت : خدا تو را بکشد حرم اهل بیت پیامبر (ص) را به اسارت گرفتی ... یزید فرمان داد تا آن مرد را نیز بکشند و خیلی زود مجلس را تمام نمودند.

نتیجه

نقش بانوان در نهضت عاشورا در راستای اهداف نهضت با سرپرستی حضرت زینب کبری (س) و مدیریت آن بانو در زمان بحران توانسته اند هر اقدامی را خنثی کنند نتایج عاشورا از سوی دشمن ، مقابله نمودن و نقشه های توطئه های دشمن را در کوتاه ترین زمان ممکن نابود کنند.

این شیوه در قیام خونین عاشورا الگوئی شد تا در طول قرن های متمادی زنان شیعیان به پیروی از بانوان اهل بیت بر سر خون سید الشهداء هیچگونه معامله ای انجام ندهد بلکه دوشا دوش مردان مبارز هر زمانه بلکه در مقاطعی حتی از مردان نیز جلوتر حرکت نموده و مبارزات را بسوی اهداف ابا عبدالله .. الحسین علیه السلام هدایت کنند .

مخصوصا در زمان و عصر حاضر که امام خمینی (ره) فرمودند : مردان از دامن زنان به معراج می روند.

پاورقی ها:

طراز المذهب صفحه 23

طراز المذهب ص 22 بنقل کتاب منتخب المقاتل

سید بن طاوس الملهوف صفحه 128

تنقیح المقال

ریاح الشریعه ج 3 صفحه 11

خصائص الزینبیه ج 1 صفحه 35

منتهی الامال صفحه 405

فلسفه و عوامل جاودانگی نهضت عاشورا
منتهی الامال صفحه 410
منتهی الامال صفحه 414
رسول یگانه سفیدان
رئیس اداره تبلیغات اسلامی بناب